

Udkantsdanmark: Avisernes (med)produktion af Nordjyllands territorielle stigma

Sascha Christensen og Helene Pristed Nielsen

Artiklen¹ undersøger hvordan Region Nordjylland (NJ) beskrives i medierne og hvordan diskursen om Udkanten dominerer avisernes fremstilling af regionen². Baggrunden herfor er en interesse for social ulighed, og i denne sammenhæng Wacquants begreb om territorielt stigma (1996, 2007). Wacquant føjer 'place of residence' til listen over sociale karakteristika, der kan hæmme et individs muligheder, idet "territorial infamy displays properties analogous to those of bodily, moral, and tribal stigmata" (2007: 67). Det er vores udgangspunkt, at diskursen om Udkantsdanmark er en del af et territorielt stigma. I Gunnar Lind Haase Svendsens studie af italesættelsen af 'udkanten' fra 1996-2011 ses fx en gennem de seneste år stigende anvendelse af termer som 'den rådne banan' og 'Udkantsdanmark' i medierne (Svendsen 2012: 12). Dette stigma forbindes med flere dele af Danmark (se bl.a. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2010). Men sammenfatter man de tre officielle definitioner af yderområder, nemlig Planloven, Fødevarerministeriets Landdistriktsprogram 2007-13 samt EU's strukturfondsmidler, fremgår det at NJ er den region med flest yderområder, idet alle kommuner med undtagelse af Aalborg er omfattet af mindst én af disse definitioner (Stedet Tæller 2011: 2).

Wacquant udviklede sit begreb om territorielt stigma i forbindelse med en teori om marginalisering i moderne storbyer, som han konkluderede havde en tendens til at opstå i afgrænsede geografiske områder: "Advanced marginality tends to concentrate in well-identified, bounded, and increasingly isolated territories viewed by both

outsiders and insiders as social purgatories, urban hellholes where only the refuse of society would accept to dwell" (Wacquant 1996: 125). Wacquants teorier har dannet grundlag for flere undersøgelser af lignende art og med lignende konklusioner, bl.a. Garbin og Millingtons (2011) studie af den parisiske *banlieue* La Courneuve, og Slater og Andersons (2011) diskussion af — og interviewstudier med beboere i — området St. Paul's i Bristol, England. I Danmark har Christensen og Jensen (2012a, 2012b) derudover fundet klare tegn på territoriell stigmatisering af bydelen Aalborg Øst i Nordjylland. Når vi i det følgende anvender begrebet i studiet af en hel region, bruger vi altså en langt mere elastisk forståelse af ideen end i disse tidligere undersøgelser. Alligevel finder vi begrebet relevant i analysen af de implicite (og til tider eksplicite) forhandlinger om identiteter og sociale relationer, som findes i avisernes fremstilling af NJ.

Det er en central pointe for Wacquant, at territorielt stigma i sig selv kan have negative sociale konsekvenser: "[W]hether or not those areas are in fact dilapidated, dangerous, and declining matters little: the prejudicial belief that they are suffices to set off socially detrimental processes" (Wacquant 1996: 125). Denne observation hænger nøje sammen med den metodiske tilgang i denne artikel. Vi deler Faircloughs "assumption that language is an irreducible part of social life, dialectically interconnected with other elements of social life, so that social analysis and research always has to take account of language" (2003: 2). Med andre ord ser vi en dialektisk forbindelse mellem hvordan NJ omtales i medierne, og hvordan det sociale liv leves og opleves i regionen – dog uden at tilskrive relationen en regelbundet kausalitet. Begrebet 'diskurs' definerer vi med Fairclough som "a particular way of representing some part of the (physical, social, psychological) world" (2003: 17). I denne specifikke analyse anvendes ordet 'diskursen' til at referere til

1 Vi er stor tak skyldig til de anonyme reviewere på denne artikel for deres konstruktive kommentarer til en tidligere version.

2 Analysen er en del af et større projekt med titlen 'Den Globale Udkant', der har til hensigt at studere globaliseringens lokale udtryk i NJ. Projektet er finansieret af Det Obelske Familiefond.

den overordnede fremstilling af NJ som en del af Udkantsdanmark i aviserne i perioden 2007-2012.

Debattens historik

En af de tidligste medieudforskninger af diskursen om Udkantsdanmark er at finde i DR's temaopsætning 'Den rådne banan'³ fra 2007. Her præsenterede DR en række indslag med titler som 'White trash', 'Landsbyer lukker' og 'Når ildsjælene dør'. I indslagene udtaler forskere og indbyggere sig om tilbagegangen i udkanten, mens der vises billeder af forladte huse og tomme butikker. Budskabet er tydeligt: Vest- og Nordjylland er i forfald. Og debatten har langt fra været begrænset til medierne. Således optræder udtrykket Udkantsdanmark i 551 parlamentariske dokumenter i folketingets arkiver fra 2007-2013, hvorimod samme udtryk fra 1985-2006 kun samlet optræder i alt tre gange. Der ses altså primært fra 2007 og frem en national politisk og kulturelt understøttet diskurs omkring Udkantsdanmark – en udkant, der har brug for hurtig intervention, hvis tilbagegangen skal vendes.

En del af debatten om Udkantsdanmark handler om de efterladte arbejdsløse mænd med lav eller ingen uddannelse, i modsætning til de unge kvinder, der angiveligt forlader regionen for at tage en uddannelse. Denne problematik har også været debatteret i andre nordiske sammenhænge - bl.a. har Linda Marie Bye skrevet om 'Bygdas unge menn': "Det siste tiåret har høyrøstede samfunnsdebattanter og velmenende bygdeforskere hevdet at bygdas unge menn er samfunnets nye tapere. [...] Det er blitt hevdet at unge kvinner forlater bygda til fordel for byen i sin søken etter et moderne og likestilt samfunn" (Bye 2010: 1). Konstruktionen af 'udkantsmænd' som tabere uden flair for ligestilling, finder den svenske forsker Madeleine Eriksson også i sine analyser af den svenske udkants (re)produktion i svenske medier (Eriksson 2010). Af disse årsager, og fordi vi generelt er interesserede i konstruktioner af sociale uligheder, inkluderer vi et kønsperspektiv i nedenstående analyser.

Datasættets sammensætning

Analysen baseres på data indsamlet via InfoMedia. En omfattende søgning udførtes ud fra følgende kriterier:

Søgeperiode: 1.5. 2007 – 30.4. 2012 (5 år)

3 <http://www.dr.dk/Tema/banan/bananpost.htm> (21.01.13)

Kilder: Jyllands-Posten (JP), Politiken (Pol) og Nordjyske Stiftstidende (NS - inklusive alle syv lokale tillæg til avisen).

Søgeord: 1) 'Nordjylland' & 'udkant'; 2) 'den rådne banan'; 3) 'Nordjylland' & 'global'.

Søgeperiodens afslutning blev sat 30.4.2012 for at medtage den seneste udvikling på det tidspunkt datasættet blev skabt. Vi gik herfra 5 år tilbage til 2007, hvor debatten tilsyneladende startede⁴. Søgeordene er genereret ud fra en interesse i at se på diskursen om Udkantsdanmark og 'den rådne banan', men også på evt. moddiskurser.

Der blev søgt ordret på 'den rådne banan', mens søgningen efter de to andre kombinationer foregik frit, således at ordene blot skulle optræde et sted i artiklen, ikke nødvendigvis i direkte forbindelse med hinanden. Vi har dog opsat visse inklusionskriterier for hvad der skulle medtages: Således har vi ikke medtaget artikler, der fx handler om 'Bodil der er opvokset i udkanten af Hjørring', men derimod kun artikler der henviser til NJ som en udkant. Der er også screenet for gengangere i NS, således at hvis den samme artikel gik igen i flere lokale tillæg, er den kun medtaget én gang. Baseret på dette samlede vi et datasæt på i alt 340 artikler, hvoraf 18 stammer fra JP, 16 fra Pol og 306 fra NS.

Eftersom debatten, som vist ovenfor, også foregår på nationalt plan, bliver vores indsigt i diskursen i nogen grad begrænset af fravalget af TV-medier og politiske dokumenter. Vores valg af kilder reflekterer imidlertid vores interesse i at undersøge først og fremmest den lokale debat og eventuelle moddiskurs, holdt op imod et udvalg af de vinkler, der præsenteres nationalt.

Fig. 1: Artikler i datasættet i alt, per avis og søgeord (medregnet at enkelte artikler indeholder flere søgeord)

	Den rådne banan	NJ + udkant	NJ + global
Politiken	8	11	5
Jyllands-Posten	4	9	9
Nordjyske Stiftstidende	54	143	179

4 Vi har endvidere afsøgt perioden 8.10.2003 (datoen for den ældste avisartikel der anvender udtrykket 'den rådne banan') til 30.4.2007 i samme kilder, og har lokaliseret i alt kun 8 artikler fra de tre kilder om 'rådne bananer' og/eller 'NJ og udkant', hvilket yderligere understøtter antagelsen om, at debatten først blev aktuel i perioden 2007-2012.

Udvikling af kritisk metode

Vores primære sigte med analysen er at identificere 1) hvad der karakteriserer diskursen om 'udkanten', 2) hvordan og hvornår den er opstået, og hvilke aktører der bærer den, 3) hvilke forskelle der måtte være i hvordan hhv. NS, JP og Pol fremstiller diskursen, og 4) hvilke moddiskurser, der eventuelt eksisterer. Desuden ønsker vi at undersøge hvilke aktører diskursen sætter fokus på, hvilke stemmer der høres i debatten, hvilke løsningsforslag, der fremsættes i forhold til udkantens 'problemer', og om der er særlige køns- eller diversitetsproblematikker på spil. Vi har altså et *kritisk* såvel som *kvalitativt* sigte.

Der findes en mængde kritiske diskursanalytiske tilgange til kvalitative studier, både specifikt rettet mod mediediskurser og mere generelle diskursteoretiske tilgange (se bl.a. van Dijk 1988; Fairclough 2003; Wodak 2011). Blandt disse har vi primært skelet til Faircloughs critical discourse analyses [CDA] (2003).⁵ I lighed med CDA, anser vi diskurser for potentielt at udtrykke magtforhold, der påvirker sociale systemer: "When different discourses come into conflict and particular discourses are contested, what is centrally contested is the power of these preconstructed semantic systems to generate particular visions of the world which may have the performative power to sustain or remake the world in their image" (Fairclough 2003: 130). Det metodiske valg er dermed kompatibelt med Wacquants opfattelse af hvorledes territorielt stigma og diskurs påvirker sociale relationer og magt – en pointe, der blandt også ses i Hancock og Mooney (2012), hvor politiske diskurser forbindes med en dannelse af 'unequal power' (2012: 14).

Skønt inspireret af CDA har vi en selektiv tilgang til metoden, delvist inspireret af Wacquants fokuspunkter. Særligt gennemfører vi ikke grammatiske eller lingvistiske analyser af de fundne tekster, da vi finder dette mindre relevant for vores forskningsspørgsmål. Derimod vender vi os mod en anden gren indenfor den diskursanalytiske tradition, nemlig 'critical frame analysis' eller CFA (Verloo, 2005). CFA er udviklet med

det formål at analysere 'policy-diskurser', hvilket ved første øjekast ikke umiddelbart har stor lighed med nyhedsdiskurser. Alligevel adopterer og tilpasser vi metoden, idet den er relevant for forståelsen af de magtdimensioner, der kan være iboende i specifikke emner og deres fremstilling i medierne – herunder et emne som Udkantsdanmark, der i vid udstrækning kan ses som politiseret. Her vil vi gøre rede for vores tilgang til CFA, hvordan den adskiller sig fra den oprindelige model (Verloo 2005), og hvordan vi mener metoden kan tilpasses analysen af medietekster.⁶

CFA er udviklet af Verloo og hendes kolleger på MAGEEQ projektet⁷, og har rødder i "theoretical notions chosen from policy theory, social movement theory and gender theory" (Verloo, 2005: 18). Tilgangen har tydelige affiniteter med Snow og Benfords (1992; 2000) ideer om 'master frames' indenfor teorier om sociale bevægelser og mobilisering, og står også i gæld til Bacchis (1999) tilgange til analyser af 'policy problems'⁸. I lighed med Bacchi (2009), er det en antagelse i CFA, at *problemfremstillingen* eller *problemforståelsen* i (policy) diskurser har direkte indvirkning på de foreslåede *problemløsninger*. Samtidig bygger CFA, i lighed med Snow og Benfords tilgang, på antagelsen af at forskellige aktører kan have forskellige strategiske interesser i de problemfremstillinger, og dermed problemløsninger, der dominerer en debat (Snow og Benford 2000).

Én af årsagerne til vores valg af CFA er, at denne metode er velegnet til at identificere dynamikker ift. dominans og eksklusion i diskurser. Dette kan også identificeres ved brug af CDA, der dog i højere grad fokuserer på de sproglige dimensioner, hvorimod CFA fokuserer på aktører og deres stemmer. CFA kan derved anskueliggøre aktørers forskelligartede værditillæggel-

5 Derimod har vi valgt at se bort fra van Dijks tilgang, da vi er mindre interesserede i mediernes nyhedsproduktion (og den magtudfoldelse der finder sted i den forbindelse), end i det dialektiske forhold mellem diskurser og sociale begivenheder og praksisser (Fairclough 2003).

6 Entmans artikel om 'Framing' (1993) er en del af baggrunden for den CFA tilgang der beskrives i Verloo (2005). Entman selv foreslår at frame analysis kan bruges i forbindelse med medietekster. I den forstand er vores tilgang ikke original, men netop en tilpasning af den tilgang der beskrives i Verloo (2005) og en konkretisering af de forslag Entman (1993) fremsætter omkring brugen af 'framing' som et paradigme indenfor flere forskningstraditioner.

7 Et 5. rammeprogram projekt under EU.

8 Senere videreudviklet i Bacchis (2009) 'what's the problem represented to be?' tilgang.

ser til regionen. Ydermere har vi en forhåndsantagelse om, at der kan være forskellige (mere eller mindre strategiske) interesser på spil i fremstillingen af NJ som en udkant. Det strategiske element er særegent for CFA i sammenligning med CDA. Anvendelsen af CFA sikrer, at vi kan identificere, hvis/når forskellige aktører præsenterer forskellige problemfremstillinger, og om/i hvor høj grad hver af de tre mediekilder viser tendenser til at viderebringe eller ekskludere bestemte aktørers typer af problemfremstillinger - det være sig positive eller negative. Endelig vælger vi at arbejde med CFA på grund af metodens kritiske potentiale. CFA ser diskurs som en magtmekanisme, der er med til at afgøre hvilke vinkler, der bliver ekskluderet/inkluderet i de dominerende fremstillinger, hvem der har en stemme i debatten, og hvem eller hvad der bliver udpeget som problemårsag. Dermed sikrer metoden både en kritisk og en kvalitativ dimension i analysen.

Analytisk værktøj

Konkret analyserer vi artiklerne for at identificere hvilke 'rammer', de formidler. Verloo definerer policy-frames som "et organiserende princip der omsætter fragmenterede eller enkeltstående informationer til en bestemt meningsfyldt og struktureret problemfremstilling der implicit eller eksplicit indeholder en problemløsning" (2005: 20, *egen oversættelse*). Medietekster indeholder dog sjældent kun én stemme og én problemfremstilling (med undtagelse af læserbreve), men præsenterer oftest situationer fra flere sider og indeholder ofte citater fra forskellige aktører (Entman 1993; Calsamiglia og Ferrero 2003; Hivon et al. 2010). Dette betyder, at rammer må redefineres i forbindelse med analyser af medietekster. Vi anvender følgende definition: *en ramme defineres som én eller flere aktørers organiserende princip for strukturering af en situationsbeskrivelse der implicit eller eksplicit indeholder en kausalitetsforklaring og handlingsanvisning*. Vi fremhæver altså aktørerne og deres mulige flerhed pga. de særlige kendetegn ved poly-vokale mediediskurser. Desuden afstår vi fra at tale om *problemfremstilling* og *problemløsning*, da vi ikke som udgangspunkt antager, at medietekster nødvendigvis fremstiller *problemer*, men også kan være situationsbeskrivende (uden at udelukke at situationsbeskrivelser kan være strategisk vægtede).

Inspireret af tilgangen i MAGEEQ (Verloo 2005:

24), har vi udarbejdet et skema, der i første omgang anvendes til kodning af artiklerne, hvorefter der kan udarbejdes tværgående analyser over hele datasættet.⁹ Efter første analyse blev de udfyldte skemaer lagt ind i Nvivo, der blev brugt til at systematisere og sammenholde den store mængde information på tværs af de forskellige parametre. Skemaets første del vedrører kilde, dato mm., og sigter på spørgsmålene om forskelle mellem medierne og udsving over tid, om debatten fx drives primært via læserbreve eller artikler mm.

Anden del, om tema og tone, sigter dels på at fastholde helhedsindtrykket fra artiklen i form af et resumé på én sætning. Dette er vigtigt for at undgå at lade kodningskategorierne styre læsningen af artiklerne, og modstå "the danger of losing the phenomenon by reifying the codes" i forbindelse med brug af computersisterede analyseprogrammer som fx Nvivo (Seidel og Kelle i Kelle 1995: 59). Desuden foretages der en overordnet vurdering af, hvorvidt NJ/udkanten¹⁰ fremstilles i et positivt, negativt eller neutralt lys i artiklen. Dette er vigtigt for at opnå indsigt i diskursens beskaffenhed. Vi har lagt følgende kriterier til grund for vurderingen: De indlæg, hvor *journalisten* eller *skribenten* har gjort brug af ladede ord, kodes afhængigt af hvad størstedelen af de ladede ord antyder (pos/neg), hvorimod de, der udelukkende omtaler praktiske problemer, tilstande og løsninger kodes som neutrale.¹¹

Skemaets tredje del tager udgangspunkt i de stemmer, der høres i debatten. Vi noterede flest mulige oplysninger om citerede kilder - herunder navn, funktionsbetegnelse, organisation, køn og tone i det omfang, de fremgår af teksten. I forhold til tonen lægger vi de

9 Den endelige fastlæggelse af skemaets indhold er udviklet efter to pilotkodninger. Først en fælles kodning af en håndfuld artikler af projektets to medarbejdere i dialog med hinanden, og dernæst en kodning på 10 artikler som blev foretaget uafhængigt, hvorefter vi sammenlignede resultater for at sikre os konsistens i kodningen. Det endelige skema kan ses i bilag 1.

10 Selvom langt de fleste artikler indeholder ordet NJ (undtagelsen er dem der er søgt frem via søgeordene 'den rådnede banan', der ikke i alle tilfælde også indeholder ordet 'NJ'), er der mange der omtaler Udkantsdanmark i almindelighed, og derfor snarere fremstiller dette i et bestemt lys.

11 Bredden i disse betragtninger til trods, har parallelle pilotkodninger blandt de to involverede forskere vist stor overensstemmelse.

samme vurderingskriterier til grund som i vurderingen af tonen i artiklen som helhed. Vi har dermed fremhævet kategorien 'stemme/aktør' i vore analyser med henblik på at kunne fange et væsentligt aspekt ved medietekster, nemlig at de ofte er poly-vokale.¹² I analysen vil vi her inddrage CDAs tilgang til 'representation of social actors' (2003: 145-46). Fairclough opfordrer til at fokusere på bl.a. inklusion/eksklusion og navngivne eller klassificerende fremstillinger. Vi er enige med Fairclough i, at det er af betydning om en aktør fremstilles med henvisning til fx navn og embede eller ej.

En anden tilpasning vedrører den sidste del af skemaet, der omhandler situationsfremstillingen i artiklen. Her understreger vi atter aktørernes roller og/eller deres tillægning af roller til andre aktører ved at undersøge, om der er særlige personer eller institutioner, der ses som hhv. ansvarlige for og/eller forventes at tage ansvar for den fremlagte situation. Vi omsætter derved MAGEEQ projektets spørgsmål om 'diagnose', 'kausalitet', 'prognose' og 'aktion' (Verloo 2005) til mere pragmatiske spørgsmål til tekstens situationsfremstilling, nemlig a) Hvem påvirkes af den beskrevne situation? b) Hvem/hvad er ansvarlig? c) Hvilke løsningsforslag fremsættes? og d) Hvem skal gøre noget?

Resultatet af den indledende kodningsproces var et overblik over de gængse situationsfremstillinger i artiklerne, og hvilke aktører der blev tillagt hvilke roller.

Denne systematisering angiver de første analytiske resultater, idet det fx fremgår at hverken klimaet eller de ledige nogensinde tilskrives ansvar, men fremstår som passive aktører, hvorimod medierne og politikere udenfor regering aldrig fremstilles som passive aktører i debatterne.¹³

Figur 2: Situationsbeskrivelser i datasættet

Aktør	Ansvarlig	Påvirkes	Bør gøre noget
Borgere i DK	X	X	X
Borgere i NJ/udkanten	X	X	X
Centralisering	X	X	X
Erhvervsliv	X	X	X
EU	X	X	X
Finansverdenen	X	X	X
Ingen			X
Globalisering	X	X	X
Interesseorganisationer eller klubber	X	X	X
Klimaet eller miljøet		X	
Kulturliv	X	X	X
Ledige		X	X
Medierne/de diskursansvarlige	X		X
Offentligt ansatte/offentlige institutioner	X	X	X
Regeringen	X	X	X
Økonomien eller finanskrisen	X	X	
Øvrige politikere (regionale, lokale eller udenfor regering)	X		X
Uklart	X	X	X
Andet	X	X	X

En systematisering af de skitserede løsningsforslag ledte til at artiklerne enten blev kodet som havende 'ingen konkrete forslag', 'ingen løsning nødvendig', eller 'konkrete forslag', med følgende identificerede løsningsmuligheder:

- Decentralisering
- Diskursændring eller branding
- Finanskrisen skal forsvinde
- Flere arbejdspladser til udkanten/NJ
- Forbedret infrastruktur
- Gåpåmod, samarbejde, kreativitet og innovation
- Mere globalisering/tværnationalt samarbejde
- Uddannelse
- Økonomisk støtte til udkanten/NJ
- Økonomiske reformer
- Andet

Kodningskategorierne viste sig meget stabile undervejs, men da vi inddaterede artiklerne om 'global' og 'Nordjylland' i Nvivo, måtte vi tilføje ordene 'innovation', 'branding' og 'mere globalisering/tværnationalt

12 Datasættet indeholder dog et betydeligt antal læserbreve, der i sagens natur kun repræsenterer én stemme, men i øvrigt analyseres på samme vis som de øvrige tekster.

13 At 'ingen' indimellem skal 'gøre noget' skyldes at visse artikler beskriver positive situationer som ganske vist påvirker nogen eller noget i udkanten/NJ, men som ikke er situationer der kræver indgriben eller handling.

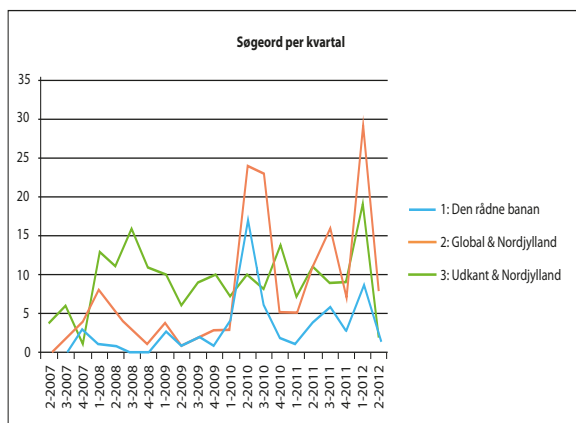
samarbejde' under løsninger. Dette vil blive uddybet nedenfor.

Som nævnt betyder anvendelsen af skemaet, at der vil være en del elementer i teksterne, vi *ikke* analyserer på. Vi ser fx ikke på grammatiske strukturer eller på hvor i avisen, artiklerne er placeret, og vi analyserer heller ikke eventuelle illustrationer. Denne selektive tilgang udelukker en del information fra analysen, og vi erkender med Fairclough at "What we are able to see of the actuality of a text depends upon the perspective from which we approach it, including the particular social issue in focus, and the social theory and discourse theory we draw upon" (2003: 16). Ikke desto mindre finder vi vores analytiske tilgang velbegrunderet i forhold til det forskningsmæssige fokus.

Nordjylland i medierne 2007-2012

Ved hjælp af Nvivo opnåede vi et kvantitativt overblik over materialets omfang og beskaffenhed. Det har vi bl.a. brugt til at undersøge, hvornår de enkelte typer af artikler optræder i datasættet fordelt på kvartaler, og til at få overblik over hvornår de enkelte debatter er på deres højeste.

Fig. 3: Det samlede antal artikler fordelt pr. kvartal

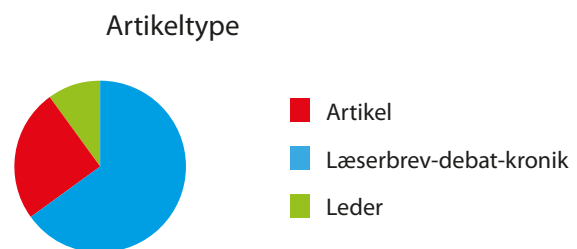
Som grafen understreger, er der udsving i hvornår de enkelte søgeord optræder oftest i datasættet. Der er et tydeligt udslag for ordet 'global' i 2008, hvilket kan tilskrives 'Go Global' koncertrækken.¹⁴ Debatten om

14 En kulturfestival der dækkede mange forskellige byer i NJ i hele 2008. I perioden er der en del artikler der omtaler disse arrangementer – hvis disse fraregnes i datasættet, reduceres antallet af artikler der inkluderer søgeordet 'global' til at være under 10 for alle 4 kvartaler i 2008.

rådne bananer og udkanter toppede første gang i andet kvartal 2010, men der kommer to ekstra peaks i hhv. tredje kvartal 2011 samt første kvartal 2012. Hvad disse peaks rent kvalitativt dækker over, vil vi komme ind på i analysen nedenfor.¹⁵

Vi har endvidere undersøgt, hvorvidt debatten drives mest af læserbreve eller artikler. Figur 4 afbilder denne fordeling. Som det ses, synes diskursen hovedsageligt at drives af artikler, der ofte angiver en tone eller holdning til udkanten/NJ, hvorimod ledere sjældent optræder og endnu mere sjældent anlægger en holdning til udkantsområderne - med undtagelse af de seks ledere bragt i Pol, der *alle* fremstiller NJ/udkanten i et negativt lys. Indlæg fra læsere er relativt hyppige i debatten, og de anlægger i meget høj grad en tone eller holdning.

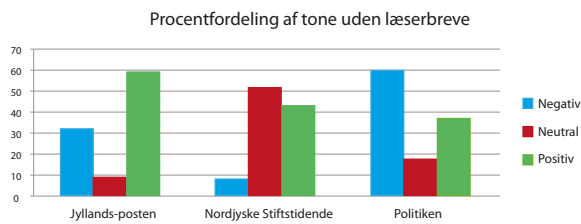
Figur 4: Typer af medieartikler

Langt hovedparten af læserbrevene stammer fra politikere, der således står som skribenter på 65 af de i alt 88 læserbreve i datasættet. Langt efter følger 12 læserbreve fra civilpersoner, 10 fra repræsentanter for interesseorganisationer, og 9 fra erhvervslivet. Halvdelen af læserbrevene fremstiller NJ eller udkanten i et positivt lys, og cirka en femtedel i et negativt lys. Ud over at undersøge hvilken tone læserbrevene bidrager med, er det også af interesse at undersøge, om der er forskel i den tone, de enkelte aviser overordnet slår an. Her finder vi til vores overraskelse, at JP har en overvejende positiv fremstilling af NJ/udkanten, og Pol en overvejende negativ, mens NS generelt oftere bringer artikler og ledere i en neutral tone.

15 Det understreges, at tallene for hhv. andet kvartal 2007 og andet kvartal 2012 ikke er sammenlignelige med de øvrige, da søgeperioden hhv. starter og slutter midt i disse kvartaler.

Figur 5: Tonen i de enkelte avisers ledere og artikler

Skønt man kunne forestille sig, at NS ville være særligt disponeret for at indtage en holdning, fordi det er den avis, hvis læserskare formodentlig bliver mest direkte påvirkede af situationerne, viser dette sig altså ikke at være tilfældet.

Stemmer og holdninger i debatten

Hvad angår registreringen af stemmer i debatten, udviklede vi 10 forskellige funktionsbetegnelser, der dækkede de personer, der udtaler sig i artiklerne (se bilag 1). Vi registrerede desuden deres køn og hvorvidt de fremstillede udkanten/NJ i et hhv. positivt/neutralt/negativt lys. Ved at kombinere disse 10x2x3 muligheder, opnåede vi en karakteristik af 60 'arketyper' der udtaler sig i medierne – fx 'mandlig positiv politiker' eller 'kvindelig negativ kulturpersonlighed'. Dvs. at vi i analyserne primært interesserede os for, hvilke typer af kilder journalisterne bruger.¹⁶ Ved brug af denne fremgangsmåde er i alt 449 stemmer registreret i kilde-materialet.¹⁷

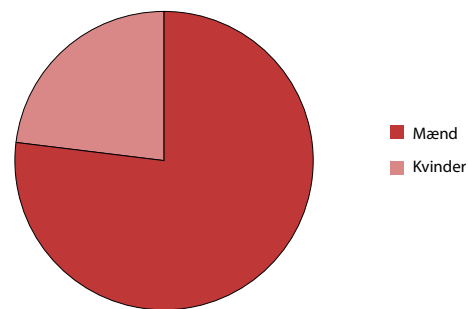
Blandt de 449 registrerede stemmer var kønsfordelingen udtalt skævvreden, som det ses i figur 7. Med en kvindelig repræsentation på 23%, blev der for hver kvindelige arketype, aviserne anvendte, anvendt lidt over 3 mandlige. Dette fund er ikke overraskende, hvis

16 I visse artikler er flere personer af samme type citeret – i disse tilfælde registrerer vi blot typen en enkelt gang og skelner ikke mellem, at der er tale om flere personer med samme karakteristika, der udtaler sig – fx tre mandlige politikere der udtaler sig positivt om NJ, som det er tilfældet i artiklen 'Største politiske uret' NS 20.9.2009, hvor borgmestrene Mogens Gade, Michael Klitgaard og Egon Pleidrup alle udtaler sig. Disse tre er registreret sammen under én forekomst af anvendelse af arketypen, idet de optræder i *samme* artikel.

17 Dette er ikke ensbetydende med, at 449 separate individer optræder: Hvis statsministeren fx citeres i 3 *forskellige* artikler, vil dette i optællingen blive registreret som 3 anvendelser af arketypen 'kvindelig politiker'.

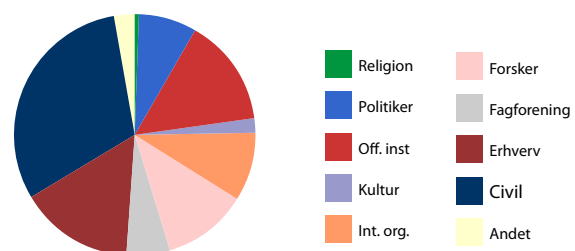
der sammenholdes med data fra tidligere undersøgelser om kvinders adgang til danske medier. I rapporten 'Who Makes the News?' findes lignende tal: Her rapporteres 30% kvinder imod 70 % mænd i de danske medier.¹⁸

Figur 6: Fordeling af stemmer efter køn

JP udviste en endnu større skævhed i kønsfordelingen: Her var kun 1 ud af 8 af de anvendte arketyper kvinder – dvs. 12% mod gennemsnittet på 23%. Også blandt funktionsbetegnelserne fandt vi en ujævn fordeling: Som det ses af figur 8, dominerede politikerne debatten, idet de udgjorde 31% af stemmerne. Det var især i form af læserbreve, at denne majoritet gjorde sig gældende: 65 ud af 140 registrerede politiske stemmer optræder i form af læserbreve. Diskursen om udkanten formes og påvirkes altså i vid udstrækning af diverse politiske agendae og interesser.¹⁹

Figur 7: Fordeling af stemmer efter funktionsbetegnelse

18 Global Media Monitoring Project (2010). Disse tal stammer fra en optælling af individer, ikke af arketyper, hvilket – sammen med det faktum, at også andre former for medie-outlets såsom TV var inkluderet i 'Who Makes the News?' – kan være med til at forklare den moderate forskel i resultater.

19 Se fx fra NS 'Ambitiøse visioner' 31.05.2010; 'S-visioner: Godt samfund koster penge' 29.09.2009; og 'Massefyringer: Alle gode kræfter må stå sammen' 06.08.2009.

Hos de kvindelige politikere specifikt talte læserbrevne for 20 ud af 39 forekomster af kvindelige, politiske stemmer (51,2%), mod 45% hos de mandlige politikere. Ikke alene optræder kvindelige politikere altså langt sjældnere i det hele taget: Når de gør, er det oftere på eget initiativ, end det er fordi de specifikt udvælges og opsøges af en journalist.

Som det ses i figur 7, udgør personer fra erhvervslivet ligeledes en stor del af de repræsenterede stemmer, og her er den ulige fordeling mellem kønnene næsten total: Mændene står for 91% af denne kategori, med 59 anvendelser af arketyperen 'erhvervsmand', mens der i samtlige artikler kun er registreret 6 erhvervskvinder. Det eneste, der tilsyneladende lå jævnt fordelt mellem mænd og kvinder, var den generelle tone og holdning i deres udtalelser omkring NJ/udkanten. Langt de fleste udtrykte sig enten neutralt eller positivt omkring områderne, og der viste sig ingen signifikant forskel mellem kønnene. De samlede, anvendte stemmer forholder sig desuden generelt *mindre* negativt til udkanten end aviserne selv (jvf. figur 6), hvilket synes overraskende.

At være eller ikke være 'udkant'

I artiklen 'At Måle Liv og Land' fra NS 19.03.2011, hævder forfatteren Knud Sørensen at være den første til at bruge begrebet Udkantsdanmark (dette skete i digtsamlingen *Beretninger fra en dansk udkant*, Sørensen 1978). Artiklen bygger på et interview med Knud Sørensen, og præsenterer hans liv og forfatterskab, men indeholder samtidig en række af de vigtigste pointer om begrebet 'udkant' i datasættet som helhed. Først og fremmest fordi den præsenterer NJ/udkanten i et overvejende positivt lys, hvilket gælder for hovedparten af artiklerne om udkanten, nemlig 71 ud af de 163.²⁰

Dernæst fordi Knud Sørensen i interviewet lægger stor vægt på sprogets magt og diskursers betydning. Fx foreslår han at erstatte ordet 'udkant' med 'polycentrisme' for at understrege at centrum kan være flere steder, og han betegner byen Hune som sin hjemstavn, hvorimod hans bopæl på øen Mors omtales som hans 'valgstavn'. Ideen om at det først og fremmest er en diskursændring, der skal til for at vende udviklingen for NJ/udkanten, går igen i 18 af de 163 artikler om

udkanten. Men selvom de alle er fælles om dette løsningsforslag, er der stor forskel på de rammer, de enkelte artikler fremstiller. Nogle af de artikler, der mest entydigt slår på behovet for en diskursændring, er bl.a. en leder fra NS (31.10.2010) med titlen 'Ord er farlige', og et læserbrev af 'Astrid Høgsberg Kristensen, ung i Vestjylland' fra Pol (08.11.2011) med titlen 'Sprog om Udkantsdanmark: Det hedder faktisk Jylland!'. Lederen omtaler Udkantsdanmark som "et letkøbt ord, der kan vanskeliggøre livet i store dele af vort land" og læserbrevet påpeger at nedsættende termer er blevet gængse i de danske medier og i almindelig omgangstone. I et andet læserbrev af Pia Kjærsgaard,²¹ påpeger hun at omtalen af Udkantsdanmark kan bidrage til at skabe en ny form for klassesamfund, hvilket Astrid Kristensen også antyder i sin betragtning om at "landmændene leverer mælk til caffelatten og æg til proteinkurene i København".

Disse implicite og eksplicite betragtninger om reproduktion af klasseforskelle i diskursen om Udkantsdanmark er interessante, fordi de udgør empiriske udtryk for Wacquants pointe om, at territorielt stigma er en socialt ulighedsskabende kategori på linje med fx klasse og race. Dette har også i andre sammenhænge været hhv. en teoretisk og analytisk pointe. Fx fremhæver den britiske geograf Doreen Massey at "so long as inequality is read in terms of stages of advance and backwardness not only are alternative stories disallowed but also the fact of the *production* of poverty and polarisation within and through 'globalisation' itself can be erased from view" (2005: 84). Og den svenske geograf Madeleine Eriksson konkluderer i sin analyse af fremstillinger af den svenske 'udkant' Norrland at "'traditional' becomes synonymous with 'working class', and equality becomes a measurement of urban modernity, middle class and progress, something Norrland is represented as lacking" (Eriksson 2010: 55).

Selvom både Massey (1994, 2005) og Eriksson (2010) begge fremhæver kønnede konsekvenser af opfattelser af steder,²² er dette en sjældenhed i vores datasæt. Det forekommer dog fx i en leder fra NS, hvor der efterspørges "den moderniserede udgave af 1960'ernes egnsudviklingslov, den lov, der for 40-50 år skaffede

20 Dette i kontrast til de kun 28 negative historier, og 64 neutrale historier.

21 'Snobberi må ophøre' NS 14.08.2010.

22 Se endvidere Shields 1991: 29.

masser af produktionsarbejdspladser til blandt andet Nordjylland, og som i høj grad løslod kvinderne fra de hjemlige kødgryder?”²³ Et andet eksempel, der på paradoksalt vis understreger Erikssons pointe om, at udkanten fremstilles som et sted hvor ligestilling kan have svære kår, er i artiklen ’Ingen rådne bananer her’²⁴, hvor journalisten laver en reportage fra Morild der ”set udefra [måske] ligner [...] det blødeste punkt i ’den rådne banan’”. Følgende udsnit fra artiklen både be- og afkræfter Erikssons pointe: ”Martin bor i Morild sammen med sin mandlige kæreste, og det forekommer måske vovet at slå sig ned i en lille landsby midt i Vendsyssel i den situation. - Men der er aldrig blevet peget fingre af os. Ikke en eneste gang, siger Martin.”

Selvom visse artikler om udkanten ensidigt fremhæver behovet for en diskursændring, er der også en del, der stiller sig kritiske i forhold til hvad en diskursændring alene kan opnå. Et godt eksempel på dette er artiklen ’Haugsgaard med vision’.²⁵ Her interviewes Landdistriktsminister Carsten Hansen (S), Folketingsmedlem Birgit Josefsen (V), og kulturpersonligheden Niels Hausgaard, hvorved flere rammer og situationsforståelser kommer i spil. Noget der understreges ved hvordan de tre stemmer i artiklen citeres:

1. ”Den politiske debat har været forkert, og derfor er resultaterne forkerte. Min rolle er at være med til at ændre debatten og sætte nogle højere ambitioner, siger Niels Hausgaard”
2. ”Visionsgruppen skal ikke komme med konkrete forslag til politik, men ifølge Carsten Hansen handler det også mest om nye toner i debatten”
3. ”Hver gang, vi spørger om noget, bruger [Carsten Hansen] en masse ord, men jeg vil gerne se handling, siger Birgitte Josefsen”

Kondenseringen af debatten i denne artikel afspejler spændvidden i de artikler, der påpeger behovet for en diskursændring, og der er faktisk ganske mange der *også* kommer med konkrete forslag til politik. Bl.a. citeres direktøren for Aalborg Boldklub Lyngby Jakobsen for at ”lufte tanken om, at man kan gøre det attraktivt for unge studerende at bo i landsbyerne ved at sørge for transportmuligheder” samtidig med at artiklens ho-

ved-ramme kan ses i titlen ’Det handler også om hvad vi siger’.²⁶

De artikler, der slår på værdien af en diskursændring, kan endvidere ses i sammenhæng med de mange artikler, der omtaler udkanten i rent positive situationsbeskrivelser, der ikke kalder på nogen løsning, fordi der ikke fremstilles et problem. Dette gælder for 38 artikler, heriblandt fx ’Nybyggerne i Tolne’,²⁷ der blot fortæller om to par, der bygger energirigtige huse i fælles naboskab.

Udover disse rendyrkede moddiskurser, der hhv. kalder på en diskursændring eller simpelthen anfægter problemstillingens relevans, er der en større gruppe relaterede artikler. Med overskrifter som ’Samspil skaber udvikling’, ’Det sprudler i udkanten’,²⁸ ’Den allerbedste plet’ og ’Det bliver for trist hvis alle bor i byen’²⁹ signaleres der en aktiv moddiskurs til diskursen om Udkantsdanmark - en moddiskurs, der fokuserer på værdien af og muligheden for øget samarbejde, kreativitet og gåpåmod i regionen. Et særtilfælde indenfor denne type er historien fra JP om, hvordan kysten ved Klitmøller tiltrækker unge og veluddannede surfentusiaster fra hele verden, der bosætter sig og udvikler det lokale miljø med skoler og foreninger, samt hvordan området tiltrækker læger og stimulerer boligmarkedet.³⁰ Paradoksalt nok, kan denne form for aktive moddiskurs siges implicit at bekræfte fordommene om Udkantsdanmark.

Den implicite anerkendelse af problemernes eksistens understreges dog i højere grad i de lidt sjældnere fremsatte politiske forslag i form af økonomisk støtte til udkanten, økonomiske reformer, decentralisering eller forbedret infrastruktur. Det mest gennemgribende forslag til økonomiske reformer findes i læserbrevet ’Danmark bliver trukket skævt’,³¹ hvori den civile afsender Torben Mikkelsen fra Århus foreslår at ”finansieringen kunne indrettes, så det kun er sjællandske skatteydere,

23 ’Livet ude på kanten’ NS 04.09.2010.

24 NS 17.08.2010

25 NS 29.02.2012

26 NS 04.03.2012. Andre artikler med lignende fokus er bl.a. ’Udviklingsplan uden klynk’ og ’Ny bro kræver indsats’ NS hhv. 30.06.2010 og 01.10.2010.

27 NS 05.08.2011

28 Læserbreve: JP hhv. 13.05.2010 og 15.05.2010

29 NS hhv. 29.02.2012 og 11.03.2012

30 ’Surferne slår rødder i Klitmøller’, JP 29.04.2012

31 JP 29.01.2009

der betaler til alle de offentlige koncertsale, teatre, operaer, museer mv. og infrastruktur på Sjælland, og ligeledes betaler jyske skatteydere kun for samme institutioner og infrastruktur i Jylland". Ligeledes fremhæver læserbrevsskribent og erhvervsmand Henrik Willadsen i sit indlæg (NS 13.05.2010) 'Fair betingelser – tak' at "for eksempel bør der ske en radikal omfordeling af støtten til kulturelle formål - teatre, musikliv, museer - således at København ikke som nu får en væsentlig større del af kagen end hele resten af Danmark tilsammen".

Mange læserbreve foreslår flere løsninger på én gang. For eksempel opfordrer Hjørrings borgmester Arne Boelt i sit indlæg 'Giv os mulighederne tilbage' (NS 21.05.2010) til både forbedret infrastruktur, decentralisering og økonomisk støtte til NJ. Men i sammenhæng med territorielt stigma er særligt hans betragtninger om centrum/udkant interessante: "Jeg betragter ikke Hjørring Kommune som et stykke Udkantsdanmark uden fremtid eller håb. Tværtimod bor jeg lige midt i Europas centrum, i porten mellem Norden og landene sydpå". At udkant, og dermed centrum, er relative begreber bringes også i spil af de to venstre-politikere Marian Geller og Christian Steen, når de advarer mod at satse på udvikling af Aalborg by og dermed glemme landområderne i Region Nordjylland.³² "Det er naturligvis vigtigt, at vi udvikler Aalborg som nordjydernes hovedstad og kraftcentrum. Men for os er det dog helt afgørende, at vi samtidig holder fast i, at der trods alt er en tredjedel nordjyder, der bor i landdistrikterne". Geller og Steens italesættelse af et 'kraftcentrum' kan sammenholdes med Erikssons betragtninger om, hvordan strukturelle uligheder opstår ikke blot imellem vestlige og ikke-vestlige stater, men også *internt* i vestlige stater.

Postcolonial research suggests that all identities are constructed through the representations of the 'other', and that these representations are always made in a state of power imbalance [...] this Orientalism is internal, dramatizing distance and difference within the nation. The internal Orientalist discourse represents a subordinate section of the state in a particular way so as to produce a national identity with desirable characteristics

32 Læserbrev: 'Fra udkant til forkant' NS 02.02.2012.

(Eriksson 2010: 64).

En betragtning der er tankevækkende, idet udtrykket 'det interne uland' bruges i artiklen 'Livet ude på Kanten' (NS 04.09.2010).

I forhold til aktørerne i diskursen om udkanten, er det overvejende regeringen og øvrige politikere der fremstilles som ansvarlige. Det er også dem, der forventes at gøre noget - og i lidt mindre grad borgerne i udkanten selv. Derimod er det ofte borgerne i udkanten, der omtales i den passive rolle som påvirkede af situationerne, hvilket kan bidrage til at understrege indtrykket af en magt-ubalance, der fremstiller borgerne i Udkantsdanmark som passive tilskuere til den nationale udvikling.

Om 'rådne bananer' og modstanden mod et territorielt stigma

Selve diskursen om 'den rådne banan' har sin oprindelse næsten 20 år før vores søgeperiode: Hanne W. Tanvig brugte som den første vendingen tidligt i 1990'erne. Udtrykket var dengang et spil på konceptet om 'den blå banan', som den franske geograf Roger Brunet i 1989 anvendte som illustration af den strækning ned over Europa, han mente lå udenfor vækstområderne. Tanvigs 'rådne banan' var ment som en letforståelig understregning af, at der også lå væksthæmmede områder *inden* i de områder, som Brunet ellers havde defineret som udviklingsstærke. I dag mener Tanvig med egne ord dog, at modellen "[...] er for grov. Flere af de områder, der bliver dækket af den rådne banan, er i udvikling. Hvis man virkelig skal ind under huden på problemerne, så skal man ned på det helt lokale niveau" (Karkov, 2010).

Men ikke desto mindre bredte udtrykket sig med tiden til mainstream medier, som vist af vores egen søgning. Den ældste avisartikel, der anvender udtrykket som betegnelse for udkantsområderne, stammer fra JP 8.10.2003. Denne artikel ('Nyt liv i udkanten') understøtter netop Tanvigs pointe om, at der findes byer i udkanterne, der oplever både befolkningstilvækst og fremgang på trods af deres beliggenhed indenfor 'bananen'. Her ses altså en form for modreaktion mod udbredelsen af Tanvigs udtryk. Det påpeges i artiklen, at hver tredje landsby i området er i fremgang, ikke i forfald. Natur, foreningsliv og skoler nævnes som nogle af de elementer, der er med til at danne en 'lokal identitet' og styrke byerne.

Selve termen 'den rådne banan' er ofte negativt ladet og anvendes flere steder i aviserne til at fremkalde billeder af faldefærdige huse, dårligt jobmarked og lavt uddannelsesniveau. I lederen 'Udkantsdanmark er det vilde vesten' (Pol 27.04.2010) kaldes kulturen i udkantsområderne for 'taberkulturen', og det fremhæves at "unge mænd, der er vokset op vest for den jyske højderyg, er ofte lige så dårligt integreret som de tyrkiske gæstearbejdere, der kom hertil fra den anatolske højslette i 1960'erne [...] Danmarks nye vilde vesten, også kaldet 'den rådne banan', er ved at blive forbeholdt passive unge, ældre og kroniske arbejdsløse mænd."³³

Men som det ses i tidligere analyser af stigmatiserede områder, er det ikke nødvendigvis sandt, at den negative diskurs automatisk internaliseres af beboerne selv: De kan i stedet vælge at blive vrede, trodsige eller triste, når de konfronteres med negative udtalelser om deres hjemegn (Jensen og Christensen 2012a, 2012b; Slater og Anderson, 2011; Garbin og Millington, 2011). I sit læserbrev 'Fair betingelser, tak', skriver Henrik Willadsen, formand for Erhverv Hjørring fx: "Ingen vil benægte, at vi har problemer i vores lokalsamfund. Men det har de da vist også i København" (NS 13.05.2010).

Flere indlæg i NS tager udtrykket 'den rådne banan' i brug i forbindelse med positive og især kulturelle hændelser, hvor der *ikke* lægges op til, at nogen forandring er nødvendig. Her anvendes udtrykket ofte til at beskrive, hvordan stigmatiseringen har inspireret diverse kunstnere og arrangører til at skabe sange, bøger og programmer, der giver udtryk for deres egne – både positive og negative – oplevelser af det at bo i en udkant.

[Manglende marketing] er måske en af forklaringerne på, at Thy hinsides Storebælt betragtes som en del af 'den rådne banan' [...]. Men griber man muligheden [...] vil man opleve klassisk kammermusik af høj kunstnerisk standard, men også musik, der er formidlet med en smittende glæde og entusiasme, som man ellers kun støder på med års mellemrum.³⁴

33 Se desuden fra NS fx 'Gør noget ved ledigheden' 26.02.2009 og 'Mange fattige i Jammerbugt' 23.04.2009.

34 'Engageret kammermusik i Thy' NS 22.08.2011. Se desuden fra NS fx 'Et væksthus for projektmagere' 16.04.2011; 'Der er jo masser af liv herude' 27.01.2012; og 'Film til den rådne banan' 05.02.2012.

Selvom anvendelsen af udtrykket i denne sammenhæng umiddelbart mest tjener til at adskille Thy fra resten af den (udefinerede) rådne banan, er der i de mange kulturelt orienterede artikler ikke desto mindre tale om en moddiskurs fra NS selv, centreret omkring en ide om, at udkanten er levende og interessant, og at de negative holdninger er affødt af uvidenhed. Selvom dette måske er en lige så simplificeret diskurs som den altomfattende 'rådne banan', understøtter det ikke desto mindre Jensen og Christensens pointe: At en negativ diskurs ikke nødvendigvis internaliseres universelt – selv ikke, hvis den har været i brug i 20 år. Af yderligere interesse, i forhold til vore forskningsspørgsmål om, hvilke aktører der bærer diskursen, er det værd at bide mærke i, at det i dette tilfælde er en institutionel aktør (NS), der modsætter sig det territoriale stigma, fremfor de individuelle borgere, som er fokus i Christensen og Jensens analyse.

Kan en udkant være 'global'?

Søgningen efter artikler indeholdende ordene 'global' og 'Nordjylland' udsprang af vores interesse for potentielle moddiskurser til Udkantsdanmark. Som det ses af figur 1, genererede denne søgning mange artikler, og faktisk flere i NS end omtalen af 'Nordjylland' og 'udkant'. Det er desuden tankevækkende, at Pol har haft relativt større fokus på diskursen om rådne bananer og Udkantsdanmark end på globale tendenser i disse områder (Figur 1). Ser vi på fig. 3, kan det konstateres, at bortset fra et udsving forårsaget af 'Go Global' koncerttrækken i 2008, har der været en jævn stigning i brugen af ordet 'global' i sammenhæng med 'Nordjylland' i hele søgeperioden.

Vender vi os mod selve indholdet, adskiller de sig fra de øvrige artikler i datasættet på en række områder. Mest markant ved at erhvervslivet i meget høj grad omtales som den påvirkede part, og også ofte den part der skal tage initiativ til en løsning. Disse historier spænder meget vidt, fra beretningen om, at Aalbæk Camping har fået tildelt EUs miljøblomst for sin indsats for miljøet, til historien om Aalborg Havns indtræden i et globalt erhvervsnetværk og overskriften 'Vokseværk for millioner' - en historie om iværksætter i regionen.³⁵

35 NS hhv. 'Aalbæk Camping gik forrest' 19.06.2007; 'Aalborg Havn nu med i stort globalt netværk', 09.12.2011; samt 'Vokseværk for millioner' 16.11.2009.

Sidstnævnte er udtryk for en anden tendens i artiklerne fundet via søgeordet 'global', nemlig at offentlige institutioner ofte tillægges en problemløsende eller initiativtagende rolle. Fokus i artiklen om 'vokseværk' er på Væksthus Nordjylland, der ofte optræder i materialet.³⁶ En anden institution der på lignende vis gør sig særligt bemærket ved positiv omtale er Aalborg Universitet³⁷, der endda opnår positiv omtale i Pol.

Erhvervslivet er dog ikke alene om at blive påvirket, og borgere i NJ omtales ofte som den påvirkede part i forhold til globalisering. Her findes en række positive omtaler af påvirkning, som i læserbrevene 'Rebild som en global vinder' og 'Nordjylland er en vinderregion',³⁸ hvoraf førstnævnte omtaler en indsats i Rebild kommune for at klæde skolebørnene bedre på til globaliseringens udfordringer ved at oplære dem i en 'innovationskultur'. Der findes også mere negative vinklinger, fx artiklen om at regionen savner et nyt væksteventyr efter at have været højborg for mobilteknologien eller artiklen, der påpeger at regionen ikke kan lægge sin udvikling an alene på sin enestående natur.³⁹ Omtalen af 'naturen' i denne artikel er også symptomatisk for denne del af datasættet, der ofte peger på klimaet eller miljøet som den påvirkede part i forbindelse med globalisering og udvikling.

Artiklerne om globaliseringens gennemslagskraft i NJ adskiller sig også ved at bringe nye former for løsninger i tale. Herunder tilføjede vi helt konkret ordene 'innovation', 'branding' og 'mere globalisering eller tværnationalt samarbejde' som løsninger i vores kodningsskema, da vi kom til denne del af materialet, hvor flere artikler fx omtaler 'markedsføringsstrategier' – bl.a. én, der henviser til den positive effekt af TV2s julekalender 'Ludvig og Julemanden' i 2011, der blev

optaget på Børglum Kloster.⁴⁰ Ordet 'innovation' optræder hyppigt i NS, men yderst sjældent i de to øvrige aviser. Fx taler artiklen 'Nordjydernes fremtidige levebrød i nyt lys'⁴¹ om innovation både indenfor fødevarerindustri og oplevelsesøkonomi. Pol bragte en leder med titlen 'Den rådne banan er en krystalkugle'⁴² hvori 'innovation' fremhæves som én blandt flere løsninger på udviklingen i "døde zoner som Lolland og Bornholm [der] i dag [er] ved at blive tømt for økonomiske værdier". JP bragte en længere artikel⁴³ baseret på et interview med byplanlæggeren Jørgen Møller, hvori det bl.a. påpeges at "det nu engang er i de store byer, at de fleste veluddannede befinder sig, og dermed også den største grad af jobskabende innovation". Det er altså et langt fra positivt billede af Udkantsdanmark der tegnes i disse artikler, skønt artiklen fra JP også fremhæver positive muligheder for udvikling.

I forhold til ideen om, at mere globalisering kan have positive effekter, er der flere eksempler, bl.a. artiklerne 'Nordjysk erhverv internationaliserer' og 'Virksomheder skal til Afrika'.⁴⁴ Førstnævnte indleder med sætningen: "Et stigende antal nordjyske virksomheder oplever succes på de udenlandske markeder, og den aktuelle finanskrise giver små virksomheder et stort vækstpotentiale i eksport". Udover fokus på den udadrettede globalisering med nordjysk initiativ som baggrund, er der også artikler der fokuserer på den modsatte tendens; fx 'EU investerer også i Nordjylland'⁴⁵, hvori projektchef på Norddanmarks EU kontor i Bruxelles, Anne Britt Larsson, udtaler, at "EU er med sine mange støtteprogrammer med til at styrke den regionale udvikling, og det er nødvendigt, for at vi kan overleve i en verden, der globalt set kun bliver større og større". Selvom EU omtales som 'fødselshjælper', lægges der også stor vægt på betydningen af den enkelte nordjyske virksomheds udadrettede initiativ - dermed er der ikke tale om at NJ fremstilles som en passiv aktør i forhold til globalisering.

36 NS fx læserbrevet 'Ambitiøse Visioner' 31.05.2010; samt artiklerne 'Eksportrådet får nordjysk filial', 30.12.2010; og 'Dansk eksport var samlet i Hobro' 18.11.2011.

37 Se fx læserbrevet 'Universitet viser vejen', NS 20.08.2007; samt artiklerne 'Unge vil gerne læse til teknoantropolog', Pol 14.08.2011; 'Underviserne her skal være forskere', Pol 26.12.2010; og 'Mere vågen og global', NS 19.10.2009.

38 Bragt i NS hhv. 10.06.2007 og 26.09.2008.

39 Fra NS hhv. 'Savner nyt væksteventyr' 25.02.2012; 'Vi nordjyder er for sårbare' 31.03.2012; samt 'Natur er ikke nok', 26.02.2008.

40 'Det mener nordjyderne', NS 11.03.2012.

41 NS 03.03.2008.

42 Pol 30.03.2010.

43 'Andelssamfundet med nye specialiteter' JP 29.01.2012.

44 NS hhv. 23.11.2008 og 15.05.2011.

45 NS 13.10.2009, se desuden fx 'EU-milliarder til energiprojekter omkring Danmark', Pol 29.01.2009.

Selvom vores søgeperiode dækker den globale finanskrise, der for alvor tog fart i tredje kvartal 2008, har langt hovedparten af disse 193 artikler en positiv (92) eller neutral (80) situationsfremstilling, og hele 50 af artiklerne indeholder en situationsfremstilling der ikke kræver nogen løsning, hvilket leder os til at konkludere, at globalisering ikke fremstilles som en trussel mod NJs borgere eller erhvervsliv.

Konklusion

Hvis der sammenfattes på tværs af datasættet, er der ud over hoveddiskursen omkring Udkantsdanmark som et samfund under afvikling, så at sige 2½ moddiskurs til stede: Én der kræver et andet sprogbrug for at undgå yderligere stigmatisering, én egentlig moddiskurs der anfægter problemets eksistens, samt én, der peger på ressourcefordeling som nøglen til løsningen – og som dermed måske ikke udgør en egentlig moddiskurs, fordi den implicit indebærer en præmis om Udkantsdanmark som et samfund, der har behov for hjælp.

Analysen peger endvidere på en række paradokser vedrørende diskursen om Udkantsdanmark. Først og fremmest er det tydeligt at artikler fra NS er overrepræsenterede i datasættet. Selvfølgelig har NS med sit regionale udsyn og læserskare interesse i at bringe artikler, der diskuterer problematikker omkring netop Region Nordjylland. Ikke desto mindre er avisen dermed med til at videreformidle et territorielt stigma. Som Wacquant påpeger, kan steders ry skæmmes af såvel nedsættende omtale 'nedefra' af individuelle aktører, som 'oppefra' af institutionelle aktører: "discourses of vilification proliferate and agglomerate about them, 'from below', in the ordinary interactions of daily life, as well as 'from above', in the journalistic, political and bureaucratic (and even scientific) fields" (2007: 67).

Omfanget af debatten i NS kan dermed i Wacquants udlægning i sig selv udgøre et problem. Hvis vi derimod vender os mod tonen og nuancerne i de trykte synspunkter de tre aviser imellem, synes der ikke at være tvivl om, at de mest stigmatiserende artikler og ledere er at finde i Pol, jvf. fig. 5. Udover at viderebringe negative fremstillinger af Udkantsdanmark i artikler, har lederkollegiet ved Pol også selv forfattet en række stigmatiserende ledere,⁴⁶ ligesom der findes eksempler

på karikerede fremstillinger. For eksempel i artiklen 'Sprog: Ormekur',⁴⁷ hvor journalisten indleder med ordene: "Alle er glade for at bo i Nordjylland, hele 98 procent af et stort antal adspurgte". Herefter følger en række sarkastiske betragtninger om nordjyderes overvægt, kræmmermentalitet og manglende formulerings-evner i en gennemgang af annoncer fra avistillægget Gul&Gratis, der udlægges til underholdning for oplyste københavnere, der opfordres til at more sig over formuleringer som "børnevenlig tæve ønsker nyt hjem, da hun ikke kan med min gamle tæve".

Vi vil dog her hæfte os ved artiklens indledende formulering om, at 98% af adspurgte nordjyder er glade for at bo i landsdelen, fordi tilfredsheden genfindes i Christensen og Jensens undersøgelser vedr. den stigmatiserede bydel Aalborg Øst, hvor 65% af de adspurgte beboere er tilfredse med at bo i bydelen (2012: 73). Dette står i kontrast til en af Wacquants betragtninger: "All too often, the sense of social indignity can be deflected only by thrusting the stigma onto a faceless, diabolized Other - the downstairs neighbors, the foreign family dwelling in an adjacent building [or] the youths from across the street who 'do drugs'" (1996: 126). Her må vi på baggrund af vores materiale konkludere, at det i ringe grad ser ud til, at det territorielle stigma forbundet med NJ internaliseres af beboerne eller afledes over på andre. I stedet tales der om sammenhold og ildsjæle, og at det simpelthen ikke er sandt, at det er et skidt sted at bo eller drive erhverv. Derimod er der, forskellene i diskursen mellem særligt Pol og NS taget i betragtning, ret tydelige tegn på det, Eriksson diskuterer som en post-kolonial konstruktion af en intern 'anden', hvorved det nationale centrum kommer til at fremstå som oplyst og avanceret, i modsætning til den uoplyste og bagudskuende periferi.

bruger begreberne 'døde zoner' og/eller 'slum' om Udkantsdanmark: 'Den rådne banan splitter Danmark' 17.11.2009, 'Hvide drenge er den nye underklasse' 26.01.2010, 'Slumbørn' 03.03.2010, 'Fattigzone' 14.03.2010, 'Den rådne banan er en krystalkugle' 30.03.2010, og 'Udkantsdanmark er det vilde vesten' 27.04.2010, samt 'Europa stinker af rådne bananer' 28.10.2011.

46 Pol har bragt en række ledere der gentagne gange

47 Pol 21.07.2010.

Sascha Christensen

Forskningsassistent, Institut for Kultur og Globale Studier, Aalborg Universitet

Helene Pristed Nielsen

Lektor, Institut for Kultur og Globale Studier, Aalborg Universitet

Abstract

Peripheral Denmark: Media (re)productions of North Denmark's territorial stigma. Drawing on the theories and research of Wacquant (1996, 2007) in the field of territorial stigmatization, as well as several different approaches to discourse analysis, this article discusses the trends and tendencies uncovered in an analysis of the discourse surrounding North Denmark as a peripheral region in 340 newspaper-articles published during 2007-2012 in three major Danish media outlets. Issues of social power, diversity, gender and the effects of discourse and stigmatization are discussed, and it is suggested that the representation of North Denmark in the media has an impact on the political, local, globalized and social realities of life in the region.

Keywords

Periphery, territorial stigmatization, diversity, gender, globalization.

Litteraturliste

- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2010. *Udkantsdanmark. Nyt kommunalt velfærdsindeks viser billedet af et opdelt Danmark*, <http://ae.dk/analyse/nyt-kommunalt-velfaerdsindeks-viser-billedet-opdelt-danmark> (22.02.13)
- Bacchi, C. L. 1999. *Women, Policy and Politics: The Construction of Policy Problems*, London: Sage Publications
- Bacchi, C. L. 2009. *Analysing Policy: What's the problem represented to be?* Pearson Education, French Forest, New South Wales.
- Bye, L. M. 2010. *Bygdas unge menn. En studie av bygdemenns forhandlinger om og utforming av "rurale maskuliniteter"*. PhD afhandling, Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Calsamiglia, H. and Ferrero, C. L. 2003. Role and position of scientific voices: reported speech in the media. *Discourse Studies*, 5: 147-173.
- Christensen, A. og Jensen, S. 2012a. Territorial stigmatization and local belonging. *City: analysis of urban trends, culture, theory, policy, action*, 16(1-2): 74-92.
- Christensen, A. og Jensen, S. 2012b. *Stemmer fra en bydel. Etnicitet, køn og klasse i Aalborg Øst*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Entman, R. M. 1993. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(3): 51-58.
- Eriksson, M. 2010. *(Re)producing a periphery. Popular representations of the Swedish North*. PhD thesis, Umeå: Kungliga Skytteanska Samfundet & Department of Social and Economic Geography.
- Fairclough, N. 2003. *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Garbin, D. and Millington, G. 2011. Territorial Stigma and the Politics of Resistance in a Parisian Banlieue: La Courneuve and Beyond. *Urban Studies* 49: 2067-2083
- Global Media Monitoring Project, 2010. *Who Makes the News?* <http://www.whomakesthenews.org/2010/2010-preliminary-report.html> (08.11.12)
- Hancock, L. and Mooney, G. 2010. 'Welfare Ghettos' and the 'Broken Society': Territorial Stigmatization in the Contemporary UK. *Routledge, Housing, Theory and Society*, 18 May 2012: 1-19
- Hivon, M., Lehoux, P., Denis, J.-L. and Rock, M. 2010. Marginal voices in the media coverage of controversial health interventions: how do they contribute to the public understanding of science? *Public Understanding of Science*, 19(1): 34-51.
- Karkov, R. 2010. Den rådne banan skrællet. *Videnskab.dk*. <http://videnskab.dk/kultur-samfund/den-radne-banan-skraellet> (21.01.13)
- Massey, D. 1994. *Space, Place and Gender*. Cambridge: Polity Press
- Massey, D. 2005. *For Space*. London: Sage Publication
- Seidel, J. and Kelle K.U. 1995. Different Functions of Coding in the Analysis of Data. In K.U. Kelle, *Computer Aided Qualitative Data Analysis: Theory, Methods, and Practice*. Thousand Oaks, California: Sage Publications
- Shields, R. 1991. *Places on the Margin. Alternative Geographies of Modernity*. London and New York: Routledge.
- Slater, T. and Anderson, N. 2011. The reputational

- ghetto: Territorial stigmatization in St Paul's, Bristol. *Transactions of the Institute of British Geographers* Vol 37(4): 530–546
- Snow, D. A. and Benford, R. B. 1992. Master Frames and Cycles of Protest. In Morris, A. D and Mueller, C. M *Frontiers in Social Movement Theory*, 133-155. New Haven: Yale University Press
- Snow, D. A. and Benford, R. B. 2000. Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. *Annual Review of Sociology* 26: 611-639.
- Stedet Tæller <http://www.stedet-taeller.dk/om-kampagnen/hvad-er-et-yderomraade.aspx> (22.02.13)
- Svendsen, G.L.H, 2012. Landlig italesættelse og virkelighed 1996-2011. In Svendsen, G.L.H. *Livsvilkår og udviklingsmuligheder*. Odense: Syddansk Universitetsforlag
- Sørensen, K. 1978. *Beretninger fra en dansk udkant. Digte 1970-77*. Nykøbing Mors: Attika.
- Verloo, M. 2005. Mainstreaming Gender Equality in Europe. A Critical Frame Analysis Approach. *The Greek Review of Social Research*, 117, B: 11-34
- Van Dijk, T. A, 1988. *News as Discourse*. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.
- Wacquant, L. 1996. The Rise of Advanced Marginality: Notes on its Nature and Implications. *Acta Sociologica*, 39: 121-139.
- Wacquant, L. 2007. Territorial Stigmatization in the Age of Advanced Marginality. *Thesis Eleven*, 91: 66-77.
- Wodak, R. 2011. *The Discourse of Politics in Action. Politics as usual*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Bilag 1: Endeligt kodeskema: Diskursen om Udkanten

Titel:		Dato:		
Søgeordskategori (sæt x): 1. Udkant 2. Rådden banan 3. Global		Kilde (sæt x): 1. Pol 2. JP 3. NS		Artikel type (sæt x): 1. Debat/ læserbrev/ kronik 2. Artikel 3. Leder
Kort situations- beskrivelse (én sætning)	Hvilket lys fremstilles NJ/Udkanten i?			
	Positivt	Negativt	Neutralt	
Antal stemmer i artiklen: navn?	Funktionsbetegnelse?*	Organisation	Mand eller kvinde? (M/K)	Hvilket lys fremstiller stemmen NJ/Udkanten i? (positivt/ negativt/ neutralt)
1)				
2)				
3)				
4)				
5)				
Hvem påvirkes af situationen?				
Hvem/hvad er ansvarlig for situationen?				
Hvilken løsning?				
Hvem skal gøre noget?				
Særlige interessepunkter?				

*Funktionsbetegnelser: Forsker, politiker, civilist, kulturperson, erhvervsliv, fagforening, interesseorganisatio-
ner/klubber, religion, offentligt ansatte/institutioner, andet.